

Otakar Hejnic

KAMENNÝ DŮM V KUTNÉ HOŘE

KAMENNÝ DŮM V KUTNÉ HOŘE

Napsal

OTAKAR HEJNIC

c. k. professor, c. k. konservator a městský archivář atd.

V KUTNÉ HOŘE.

Nákladem obce Kutnohorské. - Tiskem Karla Šolce.

1903.

Úkol moderního dějepisce jest jiný než býval dříve. Kdysi se zaznamenávaly děje, pokud se zběhly, a mělo se zření, co možno důkladně vylíčiti průběh událostí; nyní pátrá se více po příčinách, pro které k ději přijíti musilo, po základních myšlenkách děj připravujících, tak že vlastně se stává dějepis filosofii dějin.

Ale ještě i z jiné stránky jest stanovisko moderní změněno proti dřívějšímu; jest to zření ke kulturním dějinám nejen říší, společností, stavů, ale i jednotlivce. Jaké to obrovské a širé pole! Co tu různých vztahů, co otázek se naskytuje, na něž sobě žádáme odpovědi, ale velmi často slyšíme prostě: »Nevím, neznám«.

Jednou z kulturních a důležitých otázek jest také »jak bydlili naši předkové?« Otázka tato jistě souvisí těsně se životem rodinným, s prací domácí, s poměry životními, jak hospodářskými tak i zdravotními a proto posoudíme lehce její důležitost. Mohli bychom se jí snadno a lehce zbýti? Myslím, že by to nešlo hladce.

Neváhám prohlásiti, že známe daleko lépe, jak žil a co konal člověk antický než-li život svůj, než život svých předků. Po té stránce řeší folklor s úspěchem tyto otázky a dej Bůh na tom poli hojně pracovníků.

Jak bydlili naši předkové? Pomalu bude odpověď skoro nemožnou. Hrady se rozpadávají, domy staré se boří, poněvadž nevyhovují modernímu člověku, chaty a stavení hospodářská, jež nejvíce ze dřeva byla zbudována, trouchnivějí aneb je již dávno doba shladila. Stará vyobrazení jsou již vzácná.

Kdož bude moci odpověděti k otázkám, nezachová-li se zajímavé objekty buď ve skutečnosti anebo v době provedených plánech? Každá epocha má svůj určitý ráz stavební, svoji dispozici podle toho, jak toho potřebovala dle svého význačného rázu. Nebudou ovšem u zámků šlechtických a domů měšťanských velké rozdíly ve stavbách germánských i slovanských v krajinách našich, neboť u nás se oba živly ve vyšších vrstvách ustavičně mísily, rozdíl za to ale bude se moci postřehnouti již u staveb selských a v rozdělení rolí a »lánů«.

Jednou z nejzajímavějších profánních stavebních památek středověkých vlastí naší jest tak zvaný »kamenný dům« v Kutné Hoře. Málo domů jest v Čechách, ba v Rakousku, ano vůbec i v Evropě, které by se mu v architektonické stránce mohly po bok postavit. Proto zasloužil si pietu, s níž byla rekonstrukce jeho nákladem obce Kutnohorské stavebním radou ingeniérem Ludvíkem Láblerem provedena. Objekt tento svědčí nad jiné o vyspělosti jak řemeslné, tak umělecké našich kutnohorských řemeslníků věku XV., jakož i znamenitým vkusu a zámožností soudobých »Horníků«.

Methoda, která nás při oceňování uměleckého tohoto díla povede, bude, že po historickém vypsání posloupnosti majetníků - potřebném pro zjištění doby vzniku - podáme podrobný popis budovy a naposled přičiníme architektonický rozbor.

I.

Dům pod č. cons. 182 čili podle číslování staršího 255 a nejstaršího 217 byl až do roku 1898 radnicí staroslavného král. horního města Kutné Hory. Toho roku byla převedena do nově upraveného a znovuzřízeného »Vlašského dvora«. Kamenný dům byl za radnici ustanoven hned při své koupě, jež se stala 20. prosince 1849 mezi obcí, jakožto kupcem, a p. Josefem Kr-

čánem, prodávajícím. Kupní cena stanovena na 9000 zl. konv. mince, a akt smluvní¹ vtělen do knihy lib. contr. 1849 p. 314-5., uchovávané v knih. úřadě.

Dosavadní radnice, která umístěna byla v domě tak zvaném »havířském« v nynějším okresním hejtmanství, nedostačovala nové organisaci úřadů provedené v r. 1849, již soudnictví starých magistrátů přeneseno bylo na c. k. okresní a krajské soudy, politická pak jich agenda rozdělena byla mezi hejtmanství s jedné a mezi městské rady s druhé strany.

Leč vraťme se k majitelům »domu kamenného«.

Josef Krčán stal se jeho vlastníkem zaplativ 2000 zl. konv. m. Ignaciu Salákoví, měšťanu zdejšímu, dne 23. července 1839, dosavadnímu držiteli, jak vidno ze smlouvy.² Jakmile Krčán dům ukoupil, jal se jej důkladně opravovati a znešvaření, o němž J. E. Vocel r. 1845 v »Oester. Blätter« píše, mělo v této »opravě« svůj původ. Ostatně laskavý čtenář dočte se toho blíže ve stati II., v níž se bude popisovati dům po stránce architektonické.

Ignác či Hynek (!) Salák stal se majitelem po smrti paní Marie Salákové, své matky, v základě právního dědictví přířknutí ze dne 31. ledna 1831 obsaženého v lib. contract. de anno 1834 H. 17.³ Z níže položené smlouvy jest na bíledni, že před Hynkem či Ignácem Salákem (ač se obě jména nekryjí, přece se často zaměňují) byli majiteli »domu kamenného« Salákoví rodiče, Jakub a Marie, již jej získali mocí smlouvy postupné ze dne 31. ledna 1810 vtělené

¹ Smlouva zní u výtahu: Mezi blahorod. panem a. p. Josefem Krčánem a přednostou slav. magistratu a soudu hrdebního zde na H. K., jakožto prodávajícím ze strany jedné, pak mezi radou městskou a staršími obecními, jakožto kupujícími ze strany druhé, se dnešního dne následující uzavření, smlouva trhová, dokonala a nezrušitelná, stala. Předně prodává nadjmenovaný blahorodý p. Josef Krčán jemu, dle desk městských a sice dle lib. contractum ab anno 1838 fol. G. 22., pak lib. contr. ab ao 1842 pag. 243 vlastně patřící pod čís. pop. 255/217-182 ležící a od starých časů tak zvaný »kamenný dům« i s tou k němu patřící zahradou, dvorečkem i s tím na bývalém, vedle čela domu stojícím spáleništi vystaveným stavením, jakož i s oným dílem též panu prodávajícímu a sice dle lib. contr. ab ao 1838 fol. L. 6 a. lib. contr. ab ao 1842 pag. 243 přináležejícího, od domu č. 181 »u bílého lva« nazvaného, odtržené zahrady, jenž pak k domu kamennému přidělen byl, následovně zcela nyní pozůstávající zahradou, jak nyní ohrazena a zdmi obehnaná jest, se vším příslušenstvím obci Kutnohorské v neobmezené vlastnictví za oboustranně umlouvenou cenu 9000 zl. konv. m. v stříbr. dvacetníkách, z kterých 3 jeden zlatý vynášejí. Druhé: kupující nad uvedení zastupitelové obce K. H. tento dům ... a ustanovivše toto starobylé památné stavení za budoucí radnici městskou ... složili hned 1000 fl. C. m. a 8000 zl. dlužní zůstávají ... ect. ect.

² Dnes níže psaného dne a roku stala se mezi p. Ignácem Salákem, zdejším měšťanem, jakožto prodávajícím ze strany jedné, pak (tit.) panem radou Josefem Krčánem s jeho pí. manželkou Antonií, jakožto kupující ze strany druhé, následující smlouva trhová a to taková: Tak jakožto hned pravený pan Ignác Salák dle onoho v knihách měst. lib. transact., cess. et contr. ad an. 1832 fol. H 17 et p. v. vtěleného příkazujícího listu toho zde v městě pod NC 255/217 et 182 nov. ležícího obytného, tak zvaného »Kamenného domu« se zahradou, dvorečkem, pak při tom samým se vynacházejícím spáleništem pravý vlastník a držitel jest, v následku též ob prodává a již skutečně prodal ... (tit.) panu radovi Josefu Krčánovi a jeho paní manželce za mezi sebou smlouvenou hlavní cenu trhovou per 2000 fl. C. m. ect. ect. Jsou totiž vyčteny některé právní závady, jež pomíjíme.

³ Ono zní: Od magistratu kr. hor. města K. H. odevzdává se v následku ku právu přijmutého přihlášení k dědictví de pres. 28. května 1831 Nro. Ex. 1444 a k protokollu k vyjednávání pozůstalosti Marie Salákové Nro. Ex. 1445 její pozůstalost následovně dědicům do vlastnosti. Zanechala dědictvitelkyně (!) polovičku zdejšího tak zvaného »kamenného domu« Nro. C. 182, polovičku NC. 59; však ale ustanovuje v kšaftě, že nejenom ta její polovička, noprž i celé dva domy do její pozůstalosti vzíti se mají, ačkoliv druhá polovička, jejímu manželovi, jakožto vlastníkoví patří; však ale on svoluje, aby i ta jeho polovice do dnešní pozůstalosti manželky vzata byla. Na ten způsob pozůstává mohovitost následující: I. zdejší tak nazvaný »dům kamenný« NC 182/217, dvoreček a zahrádka i s tím spáleništem dle městských knéh lib. trans. cess. ab ao 1808 fol. F 29 podle kupního kontraktu od 11. ledna. 1810 a sice v témž kšaftě vysazene ceně per 500 zl. C. m. atd.

Rozdíly: podle kšaftu dědictvitelkyně Marie Sallákové připadne A) synovi Hynkovi celý Kamenný dům i se zahrádkou a dvorečkem tak, jak veš Nro I psáno. B) synovi Aloisovi dům Nr. C. 59 atd. atd. C) manželé Jakubovi atd. atd. Datum 31. ledna 1831.

v lib. trans., cess. et contract ab 1808 F. 29⁴ za 2500 zl. rýn. od Jana a Marie Zbudovských, tchána a tchyně Salákova.

Manželé Zbudovští podle zápisu z 1. prosince 1803 zapsaného v lib. flav. rub. transact., cess. et contr. ab anno 1801 K zl. p. v = 576 koupili »dům kamenný« za 1760 zl. rýn. v dražbě konané dne 28. května 1803 na žádost p. Františka Moravce ve prospěch sirotka, jenž po manželce jeho Barboře zůstal.⁵

Jak Moravcovi dům ve dražbě prodali, tak jej také v dražbě dne 21. prosince 1797 koupili od manželů Topinkových za 1412 zl. rýn., což zřejmě z instrumentu vtěleného v lib. albus, rub. transact., cess. et contract 1796 F 25 p. v. = 356.⁶

Podle zápisu ze dne 25. července 1791 v lib. trans., cess. et cont. 1790 (1794) C. 13 p. v. nabyli manželé Topinkovi dům kamenný od Jana Reichla a jeho manželky Josefy za 1300 zl. rýn.⁷

Jak získali manželé Reichlovi náš dům, potvrzeno jest v lib. contract. ab anno 1783 C. 16.

⁴ Dnes, níže psaného dne a roku mezi panem Janem Zbudovským, měšťanem a mistrem soukennickým zde na H. K. s paní manželkou Marií prodávajícími z jedné, pak p. Jakubem Salákem s pí. manželkou Marií respective zetěm a dcerou prodávajících, jakožto kupujícími ze strany druhé, stala se smlouva trhová, celá a dokonalá, jak následuje: Tak jako nadpravený prodávající ten zde v městě pod NC. 255/217 ležící, tak řečený „kamenný dům“ dle knihy městské libro contr. ad ao 1801 fol. K. 21. p. v. řádně jsou drželi, podle toho prodávají a již také moci přítomné smlouvy trhově již skutečně prodali nadřečený kamenný dům s tím při něm se nacházejícím dvorečkem a zahrádkou, též připojeným spáleništěm kupujícími pány Jakub a Marie Salákovým, manželům za umluvenou hlavní sumu trhovou per 2500 zl. rýn. etc. etc. Následují některé závady.

⁵ Páni Jan a Marie Zbudovský, manželé při oné, dne 28. máje 1803 roku, na žádost p. Františka Moravce a pro lepší pozůstalého sirotka po nebožce pí. Barboře Moravcové, držené veřejné licitací, koupili jakožto nejvíce obětující ten zde ve městě pod NC. 255 ležící tak řečený „kamenný“ dům i s tím při něm se nacházejícím dvorečkem a zahrádkou, též spáleništěm za 1760 zl. ren. ... a tak koupili nadpravení pí Jan a Marie Zbudovský, manželé nadoznamený dům za čistý a svobodný a mimo zádušního kapitálu (k sv. Bartoloměji) a nedoplačené summy trhově žádnému nezavadný, k svému a budoucímu jich vlastnímu jmění, držení, užívání a dědičnému vládnutí s tím vším právem, břemenem a od starodávna zvyklými povinnostmi, tak jako takoví jini před tím držitelové drželi a užívali neb lépe užívati mohli a jak tento dům oni páni František a Barbora Moravcovi manželé, dle onoho lib. alb. rub. transact., cess. et contr. ad an 1796 F. 25. p. v. vtěleného zápisu upsaný měli.

⁶ Jakož tak na vlastní sub. Nro. 959 de pres. 24. octobris 1797 zanešenou žádost paní Marie Topinkové, měšťáninky zde na H. K. ten jí společně s jejím nebožt. manželem Matějem Topinkou teste lib. trans., cess. et contr. ad a. 1791 fol. C. 13. p. v. patřící, tak nazvaný „kamenný dům“ Nro. C. 255 s tím též při něm se nacházejícím obojím místem neb spáleništěm a při něm zahrádkou právně odhadnutý, jak při oné prostředkem veřejného ediktu prohlášené a dne 21. decembri 1797 držené veřejné licitací odprodáván byl, při takové ale žádný, kterýž by přes těch od Františka Moravce nejvíce obětovaných 1412 zl. r. něco více dáti chtěl se nevynacházal, při tom také nadpravený grunt při sessi 22. decembri 1797 Nro. 1201, dále jak na jeho p. Františka Moravce vlastní zanešenou žádost sub. No. exh, 29 sub sess. die 12. Jan. 1798 roku spolu také jeho pí. manželce Barboře, rozené Civinové v té nejvyšší obětované summě tech 1412 fl. rejn. a to tím více přírknutý jest byl, že oni ujmající pan Frt. a Barbora Moracovští manželé se zavázali, že oni 1.) atd. Datum 12. května 1798.

⁷ Níže psaného dne a roku (25. Julii 1791) mezi p. Janem Richlem a manželkou jeho pí. Josefou, jakožto prodávajícími z jedné, pak pány Matěj a Marie Topinkovými manžely kupujícími ze strany druhé, stala se smlouva trhová dobrovolná, celá, dokonalá a to taková: Tak jakož z předu jmenovaní páni prodávající manželé vedle libro albo ceruleo secundo trans., cess. et conto ad an 1784 fol. C. 16. p. v. řádně jsou drželi a užívali, tak také prodávající onen nazvaný „kamenný dům“ sub. N. C. 255 s tím též při něm se nacházejícím obojím místem neb spáleništěm připadlý, podle toho prodávají a moci této smlouvy trhově prodali svrchu jmenovaným Topinkovým p. manželům za summu hlavní trhovou jmenovitě 1300 r. mince dobré a vůbec berné na ten a takový způsob ect. ect. A tak koupili páni Topinkovští manželé výš jmenovaní „dům kamenný“ s obojím místem neb spáleništěm a při tom zahrádkou i s tím co v něm hřebem přibito atd. atd.

p. v. Práví se tam, že dne 15. června 1784⁸ Jan a Josefa Reichlovi ukoupili za 1000 zl. rýn. »kamenný dům« od sester Marianny, Veroniky a Rosalie Schönových, které jej právem dědic-kým po své matce Veronice, rozené Humpolecké, provdané Schönové, v roce 1743 přejaly.

Matka zmíněných panen Schönových pí. Veronika Schönová ukoupila dům 18. října 1718 od své matky Anny Františky Humpolecké a sester svých: Prudentie Šrámkové rozené Humpolecké a Brigity Gluthové roz. Humpolecké za 1750 zl. rýn. Zápis německý vtělený v lib. empt. et vendit. ad 1710 F. 19 p. v. = 289⁹ podáváme ve volném překladě v poznámkách.

V rodině Humpoleckých zůstává »kamenný dům« po dlouhou dobu; v předešlém zápisu zmíněný, ale nejmenovaný, Martin Humpolecký byl kutnohorským patriciem a hospodářským úředníkem v Kutné Hoře. Dům zdědil po svém otci Řehořovi Rochovi Humpoleckém, totiž Řehořovi Rochovi, rodilém z Humpolce, jehož rodinné jméno však, jak toho přemnoho dokladů, zaniklo nahrazeno jsouc jménem místa, odkud jeho nositel pocházel. Řehoř Roh Humpolecký převedl dům na sebe 29. listopadu 1660 mocí dražebního zápisu obsaženého v lib. contract. de anno 1656 fol. 81 = 173, jímž dům kamenný řečený, po Matyaši Nygrinovi zůstalý za 80 zl. rýn vytržil.¹⁰

Smlouva bez ratifikace šepmistrů by bývala neplatnou, alespoň by do kněh vepsána nebyla. Ratifikace se stala v pondělí 29. listopadu 1660, jak vysvědčuje zápis v knize memorab. uložené v měst. archivu učiněný za předsedajícího Pavla Skřivana pod datem f 2. Dom. Ad. te levavi.¹¹

⁸ Léta páně 1784 dne 15. Juni mezi pannou Marií Annou, Veronikou a Rozalií, sestrami Schönovými prodávajícími s jedné, pak panem Janem Reichlem a pí. manželkou Josefou spolukupujícími manželý se strany druhé stala se smlouva trhová dobrovolná, celá a dokonalá a to taková: Tak jakož z předu jmenované panny prodávající: Marianna, Veronika a Rozalie Schönovy vedle lib. empt. et vendit. ad an. 1718 fol. F. 19. vtělené smlouvy trhové, též zahrádka vedle protoc. novo hered empt. cess. et oblig. ad an. 1743 fol. B. 20. p. v. a vedle lib. albo rubro adit. et hered. ad an. 17. (citace schází) ony k nadepsaným gruntům právně se habilitisovaly a tak dědičným právem nazvaný »kamenný dům« s tím též při něm se nacházejícím obojím místem neb spáleništěm případným (držely). Podle toho prodávají a mocí této smlouvy trhové prodaly vyšjmenované grunty svrchupsaným pp. manželům Janovi a Josefe Heichlovým za summu hlavní trhovou jmenovitě 1000 zl. rejn. mince dobré a vůbec berné na ten a takový způsob etc. etc.

⁹ Já podepsaná známo činím obecně, zvláště tu, kde by toho bylo potřebí: že prodávám dům svůj v městě tomto ležící, tak zvaný »kamenný dům« i s pustým místem nebo spáleništěm při něm, tak jak nyní stojí a leží, nic od něho neodnímajíc, se všemi právy a spravedlnostmi, jakých dřívější majitelé měli a pozívali po právu a zvyklosti, své milé paní dceři Veronice nyní provdané Schönové, jejím dědicům a budoucím. Dům byl mým vlastnictvím mocí rozdělení učiněného po smrti mého zesnulého manžela mezi mnou a mými paními dcerami a vtěleného v lib. oblig. rubeo minori sub. lit. P. 5. et 6. anno 1703 a jest prodán za 1750 zl. rýn. dobrovolně, vědomě a po rozvážení a tímto způsobem: etc. ect. Tak se stalo 18tého októbru 1718. Anna Františka Humpolecká, Veronika Schönová, rozená Humpolecká, Prudentia Šrámková, rozená Humpolecká a Brigita Gluthová, rozená Humpolecká.

¹⁰ Řehoř Roch Humpolecký sobě, Anně manželce, Martinovi synu svému dědicům a budoucím svým s jistým k tomu povolením pánův šepmistrů a rady na H. K. in libro memorab. sub. dom. Ad te levavi f. 2. Novembra 29 leta 1660 zapsaným koupil dům po Matyašovi Nygrinovi »kamenný« řečený, vedle domu Václava Hyttle, uzdaře s jedné a vedle zboeniště nebožt. Kryštofa Děkanovského v sequestru JMCké zůstávajícího se strany druhé, na uhelném trhu ležící v těch mezech, ohradách, právích, břemenech a povinnostech od starodávna zvyklých a náležitých i s tím vším příslušenstvím, jakž téhož domu předešlí držitelové užívali a ním vládli a to vedle milostivého J. M. p. presidenta a pánův rad JMCské zřízené slavné komory v král. Českém v příčině 4 domů téhož Matyáše Nygrina prošlého poručení, od pana Kryštofa Ant. Pergmana JMCské rychtáře na H. K. za sumu hotovou 80 zl. rejn. Kteréžto dotčený JMCské pan rychtář náležitě přijal a z přijatých kvitoval. A koupil on Řehoř Roch Humpolecký týž dům za dědičný, čistý, svobodný a v ničemž nezavadný, spraviti máje, jakž město toto za rád a právo zachovává. Stalo se v pondělí 29. novemburu leta 1660.

¹¹ Zápis o ratifikaci zní: Řehoř Roch Humpolecký při vstoupení předesl smlouvy trhovou o »dům kamenný« řečený, na uhelném trhu ležící, kterýž koupil za hotových 80 zl. od J. MCské pana rychtáře, vedle

Zápisem zjevně, že v polovině XVII. věku byl dům již velmi schátralý; ukazuje tak nizounká cena 80 zl., při nádherné výzdobě jeho, která se v starobylosti své až na naše dny uchovala. Ovšem se nesmí pustiti ze zřetele, že po válce třicetileté, v níž skoro polovina všeho obyvatelstva byla vyhubena a valná část domův opuštěna, cena pozemků klesla na nejmenší míru.

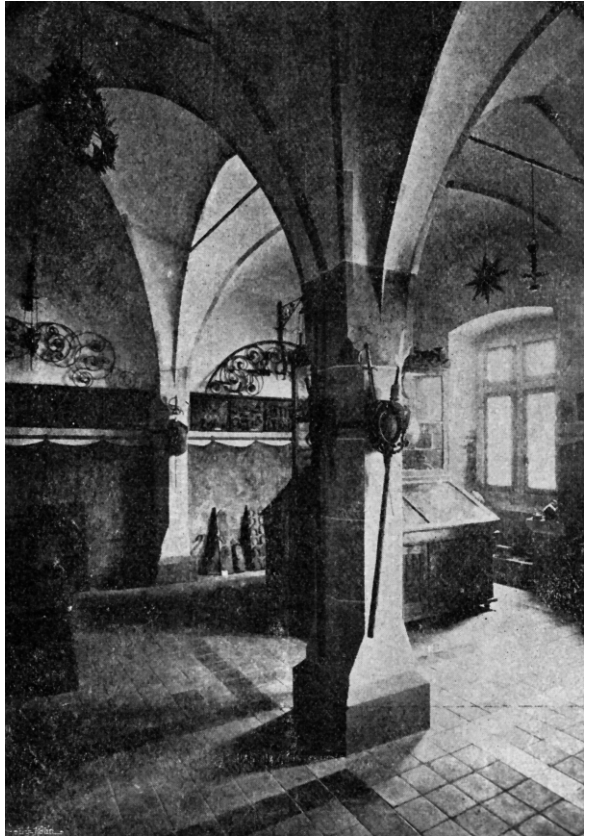
Až posud bylo sledování změny majitelů »domu kamenného« dosti snadné, poněvadž průvodní jeho list - narážíme na jméno »dům kamenný« - byl bezpečným ukazovatelem. Jinak jest dále; jméno se ztrácí.

Ze zápisu učiněného Řehoři Rochovi Humpoleckému, dovídáme se kupce, jenž domu nabyl, ale ne toho, kdo ho pozbyl, neboť císařský rychtář Bergmann byl jen prostředkovatelem. Důležité jest to určení, že se nazývá dům jedním ze čtyř domů po Matyašovi Nygrinovi. Okolnost tato podává nám nit, po níž lze se bezpečně dále bráti. Resoluce král komory české v zápisu Rochově zmíněná, jest zachována a uložena pod číslem 10452/1 v městském archivu. V meritorní výtahu pak zní: Jakož jste na komoru českou dne 18. září 1660 správu učinili, že ti čtyři domové na Horách Kutných ležící a po někdy Matyašovi Nygrinovi zůstale a pro závady v Nygrinových počtech proviantních od někdy pana Voldřicha Karla Sezimy Skuhrovského ze Skuhrova, jenerálního profiantníka, sekvestrované, čím dále k větší spustlosti a ruině přicházejí, ano dílem již na sboření jsou: nařizujeme, aby[ste] jeden z týchž čtyř domů, na uhelném trhu ležící Martinovi Sylvestrovi Humpoleckému, druhý Šleglovský pak Matějovi Záhornickému, kloboučníkovi prodali. Poněvadž však od času odhadu, jenž se stal v roce 1659, domy zkázu větší vzaly a kupci se spěchují za odhádanou cenu domy ujíti, dovolujeme prodati Šleglovský Záhornickému za 100 zl. rýn. a Humpoleckému dům na uhelném trhu »Nigrinovský« za 80 zl. rýn.¹²

milostivé J. Mstí. z slavné komory české z strany čtyř domův Nygrinovských prošle resoluci, žádaje užití zápisu. Čtená smlouva trhová; přiznala se k ní obojí strana a ze snešení panského povoleno žádosti jeho. Kontribuci také pro velikou spustlost' téhož gruntu passirována.

¹² Úplný list zní: Jakož jste nám na JMCské komoru českou pod datum 18 dne minulého měsíce septembris přítomného 1660 leta správu učinili, že by ty čtyry domy tu na. H. K. ležící a po někdy Matyašovi Nygrinovi pocházející, ježto za příčinou počtův jeho profiantních za času generalprofiantmistrské správy někdy pana Voldřicha Karla Sezimy Skuhrovského ze Skuhrova zaslých do sekvestru, dokudž by již řečené počty iustifirované nebyly, od mnoha let z nařízení jeho někdy p. Vold. Kar. ze Skuhrova vzaty byly, čím dále k větší spustlosti a ruině přicházely, ano i dílem již téměř na sboření a upadnutí pozůstávaly; nyní pak že by se k vytržení z týchž čtyř domů jednoho na uhelném trhu ležícího Martin Sylvestr Humpolecký a k druhému domu Šleglovský řečeném Matěj Záhornický, kloboučník ohlašovali. I považující my toho, že jsou dotčené domy dle správy vaší toliko od času šacunku v minulém 1659 letu z nařízení našeho vykonaného, vedle kteréhož dotčený Šleglovský dům za 100 kop miš. proti složení 30 kop miš. závdavku a po 10 kopách ročního placení, ten pak na uhelném trhu položený za 120 kop peněz hotových vysazen byl mimo přešešlé stalou, nyní mnohem větší a takovou na všelijakém stavení zkázu vzaly, pokudž by přes nastávající zimu bez opatření zůstaly, že by v dokonalou zříceninu bezelstně přijíti musily a pro tu také příčinu, oni kupci opačené domy v nadřečeném šacunku ujíti se spěchují. Pročež, aby prostředkem prodeje tuto se naskytujícího další ještě větší na ohavu města patřící škodu a ruinu časné vyvarována byla: jmennem a na místě JMCské, krále a pána nás všech nejmilostivějšího Vám porouchíme, abyste jak předně nadepsaný dům Šleglovský jemu Záhornickému za 100 zl. rejn. proti složení závdavku ihned 15 zl. a ročně po 10 zl. placení, tak také vejš připomenutému Humpoleckému naddotknutý na uhelném trhu položený dům Nygrinovský proti zaplacení ihned na hotově 80 zl. rejn. threm propustiti a kněhami městskými témuž, jednomu i druhému kupci, dědicům i budoucím jich, k jmění, držení a užívání pořádně postoupiti a v obyčejný zápis uvěsti nepominuli. Co se pak peněz trhových dotýče takové vedle poručení našeho pod datum 10 Oktobris minulého 1659 leta k žádně jině potřebě jediné na opravu a zdržení domu čtvrtého slove Šoltysovského, kterýž v zaručení za příčinou předoznaměných proviantních počtů Nygrinovských zůstávati má, vynaložené a obrácené býti nemají. Jakž to náležitě opatřiti a peníze do počtův vašich sobě za pořádný příjem s rozepsáním u vydání nákladu uvěsti věděti budete, neb na tom milostivá J. M. Cská vůle naplněna bude. Dán na hradě Pražském

Ale ani z tohoto poručení komory české není zjevný direktní majitel čtyř domů Nygrinovských a tudíž i »kamenného domu.« V té příčině, že jím byl Václav Štefanides, zpravuje nás list č. 10.452/2, ale ještě lépe a jasněji akt pod č. 10.236/1 arch. kutnohorského, jenž zní: Slovníctví ect. Na jaký způsob paní Lidmila Magd. z Říččan a pí. Kateřina Alžběta Kayserštejnová, sestry Skuhrovské z Skuhrova k tomu, aby 4 domy (které od někdy pana otce jich Voldřicha Sez. Karla Skuhrovského z Skuhrova po někdy Matyašovi Nygrinovi, profiantnímu správci za příčinou počtů jeho profiantních do sekvestru vzaty byly) Václavovi Štefanidesovi, sousedu tu na H. K. dle žádosti jeho, jakožto po někdy Janovi Nygrinovi¹³ bratru jeho »jednobříšním,« v službě vojenské ze světa sešlém, nejbližšímu dotčeného někdy Matyaše Nygrina, otčima jeho, nápadníku zase propuštěny byly přistupují, tomu z příležitějšího, nám na J. M. C. komoru českou v spisu podaného prohlášení obšírněji vyzrozuměti moci bude, etc. etc. etc. Dán na hradě Pražském 25. Oktobris leta P. 1658.

Klenutá síň v zadním traktu prvního poschodí.

Že Václav Štefanides dědictví své dostal i nastoupil, svědčí r. 1661 dne 27. prosince zřízení a pod. č. 10.772 v městském archivu uchovaný jeho kšaft, jímž jmění své odkazuje manželce své Dorotě a malé dceři své Dorotce. O zděděných 4 domech Nygrinovských (domu kamenného, Šleglovského, Šultysovského a »za Vorlovic«) praví ve svém posledním pořízení: Ještě dále co se dotěže domův po mé pí. mateři dobré paměti nebožce Dorotě Štefanidesové a potom Nygrinové zůstalých, v kterých já po smrti její, jako také i po smrti nebožtíka p. Jana Matyaše Nygrina z Liboslavě, p. otčima mého pravým a spravedlivým sukcessorem, nápadníkem a dědicem jsem zůstal a je v possessi aneb v držení svém jměl, práva městská a zřízení zemská v držení vystál, contribucí a jiné povinnosti městské vypravoval. Že pak tyto domy k jistému a na mé veliké ublížení sloužícímu šacunku dle milostivého poručení ... JMstí pp. místodržících přišly a že za málo se šacují a také lacino téměř zadarmo se prodávají, jsem z registříku šacunku, jenž mi odevzdán, vyzrozuměl etc., etc.

Odhad, o němž ve Štefanidesově kšaftu jest řeč, uchován jest pod č. 10.301 měst. odděl.

20. Oktobris ao 1660. N. N. JMC. president a rady zřízené komory v král. Českém.

¹³ O tomto Janovi Nygrinovi viz zmínku učiněnou při popisu domu Stejškovského ve feuilletoně „Podvysockých Listů“ číslo 29 r. XI.

arch. K. H. a podává podrobný popis místností i s příslušnými výměrami; prohlédnutí a změření domu a sklepů potvrdilo úplný souhlas popisu i výměr se stavbou a tím byl každý omyl vyloučen, že by dům Nygrinový «kamenný» nebyl totožný. Dědické právo Štefanidesovo bylo založeno na smlouvě, kterou učinila matka jeho Dorota (v prvním loži provdaná Bílská, v druhém z Pavla Štefanidesa) se svým třetím manželem Matyášem Nygrinem, vlastně Černým, soukenníkem z Tábora, jemuž bylo přezdíváno též «kancléř», ze kteréhož manželství se narodil Jan Nygrin. Smlouva datována 21. října 1621 byla vtělena lib oblig de 1610 N. 13. p. v. učiněna byla po sňatku jich vykonaném dle Rezka-Dačického 15. října 1619 a zněla »na spolek,« to jest na ten způsob, že dědicem všeho bude ten z manželů, který druhého životem přečká. Dorota přečkala životem nejen Matyáše Nygrina, ale i svého syna Jana a stala se dědičkou všech čtyř domů Nygrinových. Po její smrti pak byl syn její Václav Štefanides dědicem nejbližším. Ovšem s dědictvím musil přijmouti i závady, které na statech vázly za tou příčinou, že Matyáš Nygrin pro nesložení svých profiantních počtů byl svým představeným, nejvyšším profiantmistrem Skuhrovcem, sekvestrován. Poněvadž však sekvestrace dlouho trvala, domy chátraly a postoupením jich Václavu Štefanidesovi, osobě chudé, hypotéka se valně snižovala, čímž dědicům Skuhrovského mohla vzniknouti škoda, nařídila komora česká, aby tři domy prodány byly a výtěžek z prodeje aby byl obrácen na zlepšení čtvrtého domu »domu Šultysovského.« Potvrzení tohoto líčení nacházíme v č. 10.325 měst. arch. K. H., jakož i v kšaftě Štefanidesově (č. 10.772).

Leč obraťme se k části jedné dědictví, ke »kamennému domu« a sledujme další majetníky. Z vyličeného vidíme, že před Václavem Štefanidesem měl kamenný dům Matyáš Nygrin.

Zmíněný Matyáš Nygrin z Liboslavě, katolík, nabyt domu, jak vysvědčuje zápis¹⁴ v lib. hered. 1637-56 fol. 476 p. v. (v měst. arch.), koupí od Jana Petridesa a Mandaleny provdané Faberové, syna a dcery Petra Petridesa někdy J. M. C. písaře urburního. Dům koupený však nejmenuje se více »kamenný« nýbrž »Kroupovský.«

Jan Petrides a Mandalena Faberova, sourozenci, ujmulí dům Kroupovský v základě zápisu v knize heredit de anno 1637-57 fol. 476 p. v.¹⁵ právem dědickým po otci svém.

Petr Petrides nabyt domu směnou či freimarkem s Jiříkem z Rásné, která podle lib. hered. 1621-37 fol. 216 se stala 23. prosince 1624; Jiřík z Rásné, dosavadní majitel domu Kroupovského popustil jej Petridesovi za dům ležící v nynější ulici Dačického a za příplatek 100 kop gr.

Porovnáme-li cenu směnnou domu Kroupovského - dům a 100 kop gr. - s cenou 42 kopy 25 gr. 5 p., za niž jej ukoupil Matyáš Nygrin, užaseme nad hroznou devalvací pozemků; však lehce si toto faktum vysvětlíme, uvážíme-li, že dobrá polovina obyvatelstva Čech se buď pro

¹⁴ P. Matyáš Nigrin z Liboslavě sobě, Dorotě manželce, dědicům a budoucím svým koupil jest dům Kroupovský od starodávna řečený, mezi domy Eliašovským s jedné a Zelovským strany druhé ležící od Jana Petridesa a Mandaleny, Matěje Fabera manželky, syna a dcery po neb. Petrovi Petridesovi někdy JMC. písaři urburním zde na H. K. zůstalý za sumu čtyřiceti dvě kopě; 25 kop (!) grošův 5 peněz vše českých peněz hotových, zcela a zúplna zaplacených, kteréž výš jmenovaní prodávající přijavše z nich počátku psaného p. Matyáše Nigrina kvitovali a zápis propustili, připovídajíce od sebe, dědicův a budoucích svých na nic víceji se tu nepotahovati, nyní i na časy budoucí. A prodali oni, Jan Petrides a Mandalena Matěje Fabera manželka týž dům jemu panu Matyášovi Nigrinovi za čistý svobodný, nezávadný v těch mezech, právích, ohradách s tím vším příslušenstvím atd. atd. Aktum v pátek po neděli Jubilate 20 maje leta 1639.

¹⁵ Jan Petrides s Mandalenou Matěje Fabera manželkou, sestrou svou ujali dům od starodávna Kroupovský řečený a mezi domy Eliašovským s jedné a Zelovským z strany druhé ležící, kterýž jest na ně po neb. Petru Petridesovi někdy JMC. písaři urburním zde na H. K., otci jich vlastním právem dědickým připadl a jim z plné rady k zápisu tomuto, jakž se to v knihách památných pod dom. Jubilate 2 Maii 16 leta 1639 nachází, povoleno bylo, k jmění, držení, užívání a s ním jakožto s jich vlastním učinění. A ujali týž dům za čistý, svobodný nezávadný v tech mezech, právích ohradách s tím vším příslušenstvím, jakž od starodávna byl a jiní předkové jeho v držení a užívání byli, spraviti majíc, jak město za řád a právo má. Stalo se v pátek po neděli Jubilate, jinak 20 maji leta 1639.

náboženství ze země vystěhovala aneb byla válečnými pohromami udolána.

Jiřík z Řásné, směnitel, nebyl však samojedním majitelem domu Kroupovského,¹⁶ nýbrž měl i bratra a sestru, v jejich jméně též jednal.

Však nyní naskytá se otázka, zda dům kamenný, Nygrinovský a dům Kroupovský jest jedním a tímže objektem. Průvodní jméno »kamenného domu« posledně se naskytá v zápisu Řehoři Rochovi Humpoleckému; té doby (r. 1660) zove se Nygrinovský a proč, bylo právě vylíčeno. Přejchod od jména »domu kamenného« k »domu Kroupovskému« podmíněn jest zápisem Nygrinovským z r. 1639, ale není odstraněna pochybnost, zda se nesměšily dva rozličné domy, třeba by měly téhož majitele, Nygrina, neboť jest dokázáno, že měl 4 sekvestrované domy a mohl mimo to míti i jiné. Jest tedy velmi opatrně jíti před se, abychom neučinili nesprávný krok a tím nepřišli na scestí. Pevnou oporou tu jest již prvé zmíněný »šacunk« Nygrinovského domu z r. 1658 (čís. 10301 m. arch.), jímž se nad všechno pomyšlení jasně provádí totožnost domu »kamenného« a »Nygrinovsko-Kroupovského« tím, že jest nejen popsán, ale i vyměřen vnitřek domu a naprostý souhlas jest zřejmým. V odhadu se praví: »2.) Dům na uhelném trhu po neb. Jiříkovi z Řásné«, což, jak z přehledu possessorů patmo, jest zcela správné. Vyloučen jest tudíž každý omyl a my dospěli tím k nové červené niti, která nás bezpečně dále povede. Byl tedy Kroupovský dům v majetku bohaté rodiny z Řásné.

Podáme přehled rodiny této opírajíce se na dokumenty v městském archivu dochované a z části na zprávy Dačického:

Hanuš z Řásné, zlatník:

Karel Ludvík (ψ *Sabina z Vítence*; ψ *Anna Podhradecká z Vlčí Hory*; ψ *Anna Zygelka z Chočemic*; ψ *Johanna z Vopřetic*):

Jan Václav (ψ *Kateř. Kocourková*)

Jiřík ml. (ψ *Kateřina Brožová od Bukaců*)

Karel (ψ *Krystína*)

Judita (φ *Samuel Barbora*)

Anna; Dorota; Veruna; Voršila

Mikuláš (ψ *Anna Vodičková z Hradce nad Lab.*)

Jiřík (ψ *Markéta*)

Jan Jiří; František; Anna (φ *Václ. Košík*)

Dorota; Karel Ludvík; Kryšpína

Jiřík st., zlatník (ψ *Mandalena*):

Veruna (φ *Šlegl Matěj*)

V zápisu směny se potvrzuje, že Jiřík z Řásné byl synem Mikulášovým, jenž r. 1612 pro

¹⁶ Petr Petrides Krivsoudovský, JMC. prubíř, sobě, Saloméně manželce dědicům a budoucím svým ujal jest dům mezi domy Eliášovským řečeným a Balcara Wyticha bednáře na Uhelném trhu ležící a Kroupovský řečený frejmarkem mezi napřed řečenými manžely s jedné a Jiříkem z Řásné i na místě Ludvíka Karla a Doroty odtudž z Řásné bratra a sestry své, jakožto k tomu od nich splnomocněný (citace) s strany druhé, na něž takový dům po neb. Mikulášovi z Řásné někdy sousedu a Horníku, tež J. M. C. urbureři zde na H. K. otcí jich, bratři a sestry vlastní právem dědicky připadl, vykonaným. A to takto: Že předřečený Petr Petrides s Salomenou manželkou svou jemu Jiříkovi z Řásné i na místě a k ruce dotčených bratra a sestry Ludvíka Karla a Doroty, také z Řásné postoupili jsou a tímto zápisem dokonale postupují dům svůj jdouce k faře Vysokokostelské z Tandlermarku, vedle Zdislava Podivického z Podivíc a Václava staršího Labušky v koutě ležící na něm sobě, dědicům a budoucím svým žádného práva nepozůstávující a k tomu na hotové sumě 100 kop. gr. č. přidali. Kterýchžto 100 kop. gr. on Jiřík z Řásné i na místě častopsaných bratra a sestry své přijavše z nich na věčný pokoj kvitoval a ujavše nadepsaný dům naproti tomu toho Kroupovského domu i všeho a všelijakého práva sobě ho tu i jmenovaným bratru a sestře náležitě jim manželům Petrovi Petridesovi a Saloméně, též dědicům a budoucím jich zcela a zouplna odevzdal a to k jmění, držení, vládnutí atd. atd. Aktum v pondělí po památce sv. Tomáše leta Páně 1624.

nepořádky v urbuře z urburčství horního byl složen a otrávil se, ať náhodně, ať úmyslně; též jeho manželka Anna za málo dní po něm v následku otravy zemřela. Mikuláš z Řásné, syn Karla Ludvíka, byl possessorem Kroupovského domu v základě zápisu vtěleného v lib. hered. tertio fol. B. 26. p. v. datovaného v úterý po pam. sv. Tomáše 1587.¹⁷

Dům Kroupovský ujal Mikuláš skutečně, přechav svého otce Ludvíka Karla, jak zřejmě z kšaftu tohoto zřízeného v pondělí po neděli Cantate r. 1588. Kšaft v originálu uložený v archivu měst. pod č. 4100 jest proto důležitý, že vypisuje poměry příbuzenské a proto kládeme jej ve zkráceném znění, pomíjejíce věci méně důležité; zní: Já,

Ludvík Karel z Řásné, znaje veliké nebezpečství a brzké rozdělení s tímto světem ... činím toto pořízení. A předkem poručím Johance z Vopřetic, manželce své věno přípovědné 200 kop gr. č ..., a aby bylo dáno Jiříkovi staršímu z Řásné, bratru mému 50 kop gr. Káci, která jest u syna mého Jiříka, u mne z dětinství odchována jest 5 kop gr. č. Kostelům: k Vysokému, k Náměti, k sv. Barboře ..., každému 5 kop ... Což pak přebývati bude přes to, o to aby se moje děti všichni čtyři Jan Václav, Jiřík, Mikuláš a Judit spravedlivě podělili tak a na ten způsob, aby jednomu každému rovně díl se dostal, a kdo je z nich co napřed přijal, jako Jiřík 500 tolarů, Judit s výpravou 400 tolarů a jestliže bych jim co více po napsání toho kšaftu na oučet přidal, to aby poraženo bylo a tak aby se každému, jak jednomu, tak druhému dostalo a v tom, aby rovnost zachována byla. Však co se dotýče Mikuláše, syna mého nejmladšího, kterémuž jsem zapsati dal na rathause dům svůj, v kterém obydlí své mám, od starodávna jmenem Kroupovský a k tomu truhličku malou, okovanou a zapečetěnou, která se v jiné truhlici najde i s tím se všim co v ní jest, před jinými dětmi svými, jemu odměnu napřed dávám ... O zahrady a dům Koničkovský při zahradě, o to aby se Jan Václav, Jiřík a Judit spravedlivě podělili atd.

»Mazhaus« v přizemí.

¹⁷ Ludvík Karel z Řásné, na ten čas primátor zdejší (Kutnohorský) stoje osobně při právě ... oznámil, že ... z dobré vůle dům svůj zaplacený a žádnému nezávadný, v kterém nyní byt svůj má, mezi domem Eliášovským s jedné a Lorencovým se strany druhé ležící, od starodávna Kroupovský řečený, tímto zápisem dává a mocně postupuje ... Mikulášovi synu svému na ten způsob, jestliže by jeho Pán Bůh z tohoto světa prvé nežli Mikuláše, syna jeho prostředkem smrti povolati ráčil, aby na něho, Mikuláše, syna svého živobytím přečkal ..., to sobě zůstavuje, aby zase takový dům na něho připadl atd. atd.

Ukoupení domu Kroupovského Ludvíkem Karlem z Řásné stalo se dle knihy hered. secund. de ao 1560-1583 A 7. ve dvou částech. Po prvé ukoupil r. 1560 o středopostí Karel Ludvík dům Kroupovský za 45 kop gr. č. od Jana Bednáře a po druhé získal trhem Ludvík Karel zápis na 50 kop gr. č., jež měl Mikuláš Humpolecký z Rybenska na domě Kroupovském pojištěný od Markéty z Traykwic. Datum koupě oněch 50 kop byla středa po neděli Letare 1. 1560. Zápis pojišťující oněch 50 kop obsažen jest v knize smluvní od r. 1544-1562 na fol. G 13. p. v. a zní: Markéta z Traykwic osobně přítomna jsoucí před p. šepmistry přiznání učinila, že jest dlužna dluhu pravého a spravedlivého 50 kop gr. č. Mikulášovi Humpoleckému z Rybenska v Čáslavi i dědicům a budoucím jeho. A místo rukojmí jistotu toho učinila táž Markéta na domu Kroupovském a na peněžích a spravedlnosti své, kterouž má na témž domě především jinými. Jestli že by na čas svrchu psaný těch 50 kop gr jemu Mikulášovi Markéta nedala a nevyplnila, aby se mohl Mikuláš v dům uvázati, jej držeti a jeho užívati, dokud by jemu summa svrchu psaná z úplna dána nebyla. A v tom času, jest-li že by ten dům prodala Markéta, aby předkem Mikuláš z závdavku především jinými svou summu vzal. Dálo se v pondělí den Sv. Petra v okovech 1552. Byla-li Markéta a Jan, bednář sourozenci a děti Františka Slováčka, jenž se býti jeví podle lib. hered. niger 1514-1536 fol. K. 18. p. v. majitelem Kroupovského domu, nevíme pověděti. Zápis ten jest důležitý proto, že polohu domu Kroupovského blíže určuje: Franc Slováček z Tábora koupil sobě i svým dědicům a budoucím dům někdy Kroupovský na hrnčířském trhu vedle Trnky, hrnčíře, domu s jedné a Marty Zelové ze strany druhé, ležící od urozených vladky Jana Štolara z Chocemic a Jana Holeckého z Trnovan, Václava Korába z Vostrovišť, poručníkův urozené vladky Johanky z Chocemic, dcery Prokopa někdy Kroupy z Chocemic za 100 kop gr. č. Zavdati má 50 kop gr. č. na Sv. Martina nejdřív příštího atd. A prodali nadepsaní poručníci témuž Francovi v těch mezích ... jak nebožtík Kroupa a Johanka dcera jeho po něm držela, jměla a užívala, zpraviti mající podle práva městského. Dálo se ve středu před proměněním pána Krista na hůře Tábor 1. 1529. (= 4. srpna 1529.) Poloha domu Kroupovského určuje se na trhu hrnčířském; a jeví se tudíž majetníkem Prokop Kroupa. Ovšem nelze říci, kdy byl vystavěn dům Kroupovský; ale tolik jest jisto, že se tak stalo kol konce XV. století. Zápis v lib. memorab. ab 1495-1515 fol. H. 23. p. v. vypráví, že Prokop Kroupa, tehdejší hofmistr na Horách, činil jest počet pánům z poručenství nebožtíka Matěje Faráře z »vinné« ulice, přítele svého, kterýž zřídil na záduší kšaftem svým na vino [ut I. vet. rub. registro], kdež vyhledáno jest, že pan hofmistr po počtu v dluhu zůstal jest k témuž záduší 24 kop gr. č.; a k tomu ještě výše ze svých vlastních peněz přidává 6 kop gr., aby se v summě toho nalezlo 30 kop gr. č. I chtěje se všelikých zmatků uvarovati, pan hofmistr tu věc za svého života na místě postavil a takto ujistil a upevnil: Dům svůj nárožní, kterýž prodal, jdouc do české ulice na tom pánům té summy, totiž 30 kop jest odstoupil takovým obyčejem atd. atd. ... Actum f. 5 post Pasca 1509. Tímto zápisem určuje se nejnepřesnější poloha domu Kroupovského - jako nárožního do »české« ulice, nyní třídy Prokopovy. Hledíme-li z náměstí Václavského do »české« ulice, jsou dva domy nárožní po straně pravé a levé. Na které straně ležel dům Kroupovský? Shrneme-li údaje o něm vidíme, že v roce 1509 byl domem nárožním, v roce 1529 ležel mezi domy Trnkovým a Zelovým na trhu hrnčířském, v roce 1560 jej Ludvík Karel z Řásné kupuje jako situovaný mezi domy Eliášovským a Lorencovým na trhu hrnčířském; dům pak Nygrinovský prv Jiřímu z Řásné patřící a ležící na trhu uhelném mezi domy Hüttlovským a Děkanovským jeví se býti totožným s »kamenným«. Uváží-li se pak, že dům kamenný býval kdysi domem nárožním, jak svědčí zazděná futra okenní a z části zastavěná nízkým domkem č. 184, uvážíme-li, že horní část Václavského náměstí slula dříve trhem uhelným, střední pak trhem hrnčířským (jímž skutkem až do dnešního dne jest), uvážíme-li ještě dále, že u české ulice obě tržiště, uhelné i hrnčířské, se stýkala: shledáme, že žádný jiný dům nehoví tak přesně poloze domu »Kroupovského«, jako onen Nygrinovský neb „kamenný« nazvaný. Proto troufáme si tvrditi, že dům »kamenný«, »Nygrinovský«, »Kroupovský« jsou označení téhož bytla v různých dobách. Protože r. 1509 mluví se o domě Kroupovském, jde z toho, že byl dříve po-

staven a přesunuje se tudíž doba stavby jeho do XV. věku, kam také celou svou architekturou náleží. Nejstarší zápis k domu Kroupově se nesoucí, který se nám podařilo vyhledat v knihách starých archivu městského jest kšaft Mikuláše Krúpy z r. 1485,¹⁸ jímž odkazuje dům svůj (tedy »Kroupovský«) Prokopovi Kroupovi, zeti svému a Bonuší, dceři své. Nejstarší zmínka o domu Kroupovském jest z roku 1473 (lib. hered. 1442-1498), kde na listu R. 63. zaznamenán prodej domu Štrausovského Bartošem z Kúta Jírovi Hořepnickému. O »Štrausovském« domě se praví, že byl na trhu masném, níže domu Krúpova. Zbývalo by prozkoumat, jestli Prokop Kroupa neb Mikuláš byl vskutku v stavu nákladnou stavbu podniknouti. I jest tu potakavě přisvědčiti, prohlédáme-li k tomu, jak mocně Kutná Hora za Jiříka Poděbrada a Vladislava II. se rozvinula a jaké vážnosti jak Prokop Kroupa tak i Mikuláš Kroupa podle zápisů memorabilních požívali, jsouce velmi platnými členy starších obecních; Prokop mimo to byl i hofmistrem a byl často poslem ve věcech veřejných i obecních, též i ke dvoru královu. Za zásluhy své nabyt milostí královou erbů i predikátu z Chocevic.

II.

V minulých řádcích byla probírána historie „kamenného domu« a v části následující promluvíme o architektonické stránce stavby. Popíšeme dům jak dříve byl sledující stať, kterou německy napsal Jan Erazim Vocel v »Oesterr. Blätter für Literatur und Kunst« von Adolf Schmiedl 1845. Jako rodák kutnohorský a výtečný znatel umění byl velmi způsobilý, aby práci svou důkladně a zevrubně provedl. Výtah z popisu podávají dva pozdější tisky a sice v »Illustrierte Chronik von Böhmen« II. B. Praha 1854. p. 38. a v »Mikovcových Starožitnostech.« díl I. pag. 177. Vocel praví: Kutnohorský »kamenný dům« nalézá se na trhu hrnčířském a převyšuje štítem úzkého svého čela veškery budovy okolní. Façada spočívá na dvou mohutných obloucích, které před několika málo lety byly pozůstatky podloubí, jež se podle celé řady domovní táhlo, nyní ale (v r. 1845) jsou oba oblouky zazděny a každý z nich dvěma okny opatřený, které moderní stavitel podle vzorů dřívějších horních, skoro 400 let starších, dosti nešikovně upravil. Ku střednímu pilíři přiléhá mohutný pilastr, jenž jest podporou arkýři ve prostřed domu umístěnému.

Úpravou se jeví býti římsa sloupová a ještě skvostnější jest na něm spočívající nosič kaple arkýřové. Tento nosič člení se ve trojí polovypouklý pás představující pnoucí se vinné listy kol sukovitě větve. Pásky zmíněné jsou od sebe děleny válci, oblouny a destičkami. Nad jednoduchým poprsníkem arkýře jsou umístěna ve straně čelní dvě okna, jež jsou od sebe odlišena ozdobným hůlkováním a předělena obloukem stlačeným; část hořejší jest zakončena rovným

¹⁸ Já Mikuláš Krúpa leže v nemoci a kázni Boha všemohoucího, také znaje, že nic jistšího jako smrt a nejistšího jako hodina smrti, činím toto pořízení o statku svém, kteréhož milý Bůh naděliti mě jest ráčil ect.

Abý po smrti mé různice a svárové nevznikly mezi příbuznými mými i jinými osobami ect. Item najprvé: co se statku mého týče, buď na dluzích i hotových, dům i všechno jiné hospodářství, to mocně poručím a dávám Prokopovi zeti svému s Bonuší dcerou svou, aby v tom ve všem od nižádného překážky se jim nečinilo.

Item: co se dluhov týče, to pan Prokop má všecko sepsáno; on to dobře ví.

Item Juon v Mělníce řezník dlužen 20 zlt.; prosím aby páni pomohli toho Prokopovi dobytí.

Item. K svatě Barboře poručím 30 kop. gr. na skla a pakli by páni co užitečnějšího viděli i to buď.

Item: K Náměti 10 k. gr.

Item k Vysokému kostelu na víno 5 kop gr.

Při tom při všem věřím Prokopovi, zeti svému i s dcerou, že z toho statku po mé za mou duši [dobře] činiti budou.

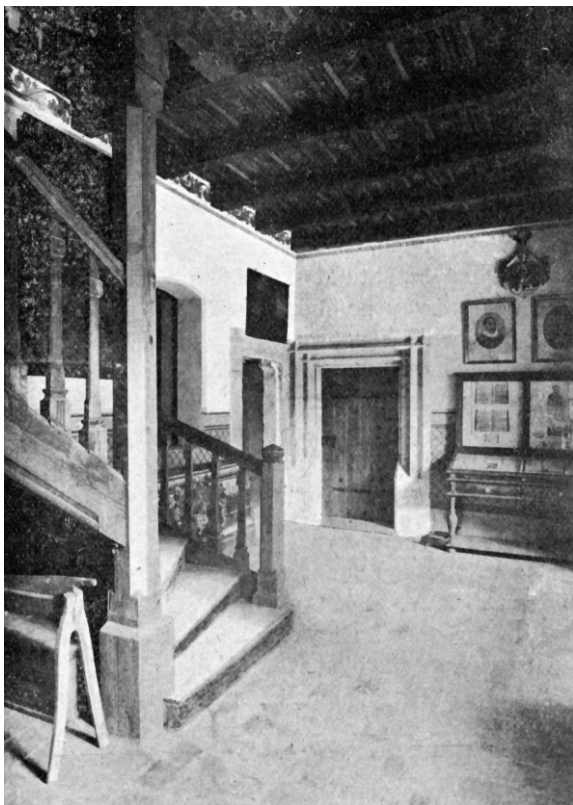
Item: oznamuji že žádnému nejsem dlužen nic.

Těch 5 kop. vyš psaných, v kšaftu položených po smrti Mikuláše Krúpy pan Prokop, zeť jeho přinesl na rathuz na víno k Vysokému kostelu a vzal je k sobě Jaroš Slon, hospodář obecní k spravování a vydávání na vína k službě Boží. 1486 f XIII p. v. Memorab. 1480-1489.

nadpražím a zdobena velmi vkusným článkováním, sestávajícím z lišten a válců; postranní stěny arkýře mají po podobném okně. Na hranách arkýře postřehují se prázdne niše a nad nimi baldachýny, na kterých před posledním obnovením vykonaném as před 6 lety (psáno r. 1845) spatřovaly se staré emblemy havířské, šlígle a kladivo. Zajisté výklenky byly opatřeny sochami. Bezpochyby byly baldachýny zároveň patkami jehlanů zdobených kraby a fiálou; k tomuto předpokladu vede nás ta okolnost, že uprostřed arkýře, kde by samotný baldachýnek byl bezúčelným se zbytek jehlancový zachoval. Hořejší část arkýře vroubena jest prolomeným bradlením, jehož skruže připomínají poprsníky v choru sv. Barborském a na »Prašné bráně.« Kdysi byla na arkýřové kapli malá, dřevěná, špičatá stříška. Po pravé straně arkýře spatří pozorovatel ještě dnes na konsole sochu sv. Václava skoro v životní velikosti, nad níž se jako baldachýn fiála jehlanová vypíná. Postava světce byla před obnovou poškozena, scházela jí levá a část pravé ruky a pravá noha od kolena dolů. Za to ale byly zřetelné obličejové tahy i jednotlivosti hávu a svědčily o dobré ruce mistrově. Nynější (1845) nový vápenný nátěr učinil, bohužel, každé rozlišování jednotlivostí díla tohoto nemožným; také starý zemský erb český - jednoduchá orlice v rukou světce byla na soše zřetelná.

Na druhé, levé straně arkýře se nalézající niše jest prázdna; jak konsola, tak i baldachýn, které do obnovy (1839) byly dosti zachovány, vzaly při ní za své. Čtyři hůlkováním vroubená okna nacházejí se ve dvou poschodích v čele domu, jehož štít především pozornost k sobě poutá. Zvláště uměle jest provedena bordura v hlavní římsě štítu; přejemně v haut reliefu utvářené vinné listy pnou se kolem propletených větví, mezi kterými jsou zvířata v různých postojích i pohybech viditelná. Široké římsy postranní zdvihají se vzhůru v ostrém úhlu tvoříce stejnostranný trojúhelník; na koncích jeho základny, při patce, trčí dva jehlance. Větší část štítového pole vyplňují tři okna, jež se podobají ve svých formách oněm v dolejší části fačady, jen že jsou překlenuty bohatě ozdobenými, prohnutými oblouky (t. zv. oslí hřbet); vrcholy oblouků těch byly korunovány kdysi něžnými fiálami, které novodobá ruka diletantova proměnila v kříže.

Prostředky polí, jež jsou utvořena oblouky, ozdobeny jsou štíty na pravé straně s moravskou, na levé se slezskou orlicí; ve štítě nad prostředním oknem postřehovaly se ještě před 5 lety rysy českého lva, jehož místo nyní jakýs koš květinový zajímá. Ozdobné arabesky opírají se ještě dnes (1845) o štíty obou postranních oken. Pod každým ze tří oken spatřujeme dále ji-

»Mazhaus« v prvním poschodí.

né štítky s emblemy havířů; v prostředním pak jest na levo koruna, pod níž zkrřížená kladívka - na pravo již nezřetelná figura pravděpodobně nějaký pták. V obou koutech pole štítového jsou viditelné polovypouklé postavy dvou jezdců zobrazené v poloviční velikosti. Jezdec po levé straně divákově má helm špičatý, jehož zadek až na okruží (Ringkragen) jde; prsa kryje turnýrským štítem. Ostatní části zbroje jsou za příčinou náhozu maltou málo zřetelné, právě tak, jako u jezce na druhé straně, který proti soupeři útočiti se zdá. Tytýž jezdec má spodní část obličje zastřenu (Barthaube); z nízké helmy vlají dlouhá pera až dolů na hřbet. Postroj obou koní jest ještě dosti zřetelná.

Nad hořejším erbem okna prostředního ještě před málo lety byly zřetelné zbytky postavy skoro v životní velikosti zahalené v plášť rásný, nad jejíž hlavou dva se vznášející andělé drželi korunu. Po stranách této hlavní sochy byly dvě nahé postavy, jež po význačných attributech zobrazovaly zřejmě Adama a Evu. Nyní každá stopa po střední soše zmizela a na její místo umístěn fantastický emblem¹⁹ a koruna proměněna v mitru biskupskou. Na proti tomu byly již poškozené postavy Adama a Evy opraveny.

Nad touto skupinou vyniká mohutný baldachýn ochraňující bohatě dekorované střední pole štítové. Před opravou (1839) jevil se příkrov býti jako kořání stromu, jenž vyplňoval štít od baldachýnu až k závěrku na vrcholu a nad římsou znova vyčníval, aby se v mohutnou křížovou fiálu rozvinul (sic!) a tím celou budovu korunoval. Novodobý restaurátor bohužel uznal za dobré nad příkrovem (baldachýnem) na místě pně jakousi dvojitou orlici zobraziti. Čtrnáctero pěkně prohýbaných krabů římsových, které zdobí ramena trojúhelníková, propůjčují budově zvláštní, ozdobný ráz. Až potud píše Vocel a bohužel, že k popisu zevnějšku nepřipojil Vocel též popis vnitřku, jak se jevil v r. 1845.

Popíšeme nyní stav a rozdělení »domu kamenného« tak, jak se jevil před úpravou jeho v r. 1900.

Vchodem umístěným ve dvoře vešlo se do síně obdélníkové, v níž, proti vchodu, spatřovaly se schody vedoucí do pater vyšších. Pod lomenými schody byl malý výklenek. Vedle schodů po levé straně byly dveře do znamenitě klenutých sklepů a hned vedle sklepního vchodu byly gothické veřeje vedoucí do síně, již používal vrátný a sluha. Valeně klenutá síň tato s luntetami jest opatřena jedním oknem, vedoucím do zahrady.

Vedle zmíněné síně s touto rovnoběžně šel průchod, jehož dveře rovněž ústily do zahrady. Nyní jsou dveře zazděny a z nich jest okno zřízeno z důvodu, že půda za zdí výše leží. V přičce, která byla vedle schodů vystavena, umístěné dveře vedly do komory, v níž byly umístěny komíny v pozdějších dobách postavené. Když se prošlo komorou, vešlo se do veliké místnosti, kancelářů to úřadu policejního. Tím bylo přízemí vyčerpáno.

Po schodech, jichž jedna část od druhé oddělena jest dveřmi se skvostnými kamennými veřeji, hůlkováním zdobenými vejdemo do prvního patra. Jdouce nahoru nalezáme při prvému odpočívadle na pravé ruce v novější době prolomené dveře, jež šly do nízké síně o málo vyšší než jest dorostlý člověk. Patně povstala tato vodorovným přepažením vyšší místnosti na dvě jiné. Při hořejším odpočívadle po straně pravé šly dveře do místnosti nad předešlou nízkou se nacházející, kterážto místnost jsouc příčkou rozdělena dávala dva kanceláře. Odpočívadlo bylo osvětleno velikým oknem. Z odpočívadla vedly pak jiné dveře do předsíně, z níž pak přímo se vcházelo do hlavní místnosti prvního patra, veliké to síně, jež sloužila za síň zasedací a kancelář starostovu. Síň měla dvě okna a zapažením vcházelo se do klenutého arkýře. Klenba arkýře sestávala ze dvou oddělení a proto také byly dva klenáky; jeden, levý, ozdoben beránkem Božím, druhý pak hlavou Jana Křtitele, kolem níž legenda písmem gothickým: »Decollatio sti. Johannis Baptistae caput in disco.« Jiné dveře po levé ruce vedly z předsíně do komory, kteráž byla spojena úzkou chodbou s kanceláří dříve vzpomenutou. V komoře byla umístěna registratura. Ve druhém poschodí byl hned u schodů na hořejším odpočívadle vchod do kancelářů sta-

¹⁹ Greif s písmenou K (Křčán).

vebního úřadu, místností nalezajících se nad oněmi v prvním patře. Ze zadního kanceláře šlo se do úzounkého depositáře. Z korigoru pak vedly dveře do předsíně, z níž se vcházelo do místnosti, kde byl chován městský archiv. Předsíň byla přepažena dřevěnou, zasklenou stěnou a ve větší části její byla umístěna část registratury novější. Síň archivní měla dvě okna v čele, jedno po straně levé; celkem tedy tři. Z této síně se vycházelo otvorem v čelní zdi na balkon nad arkýřem, odkud velmi pěkná vyhlídka do okolí až k Železným Horám se skytá. - Z druhého poschodí šly úzké příkré schody na půdu. Takto popsané vnitřní rozdělení však při nynější rekonstrukci roku 1901-1902 provedené nezůstalo, nýbrž pracováno k tomu, aby obnoven byl stav domu v dobách dávných. Důležitou pomůckou při tom byl popis a odhad »kamenného domu« z r. 1658, když dům měl prodán býti za příčinou zajištění hypoteky k ruce dědicův po Voldřichovi Karlovi Sezimovi Skuhrovském ze Skuhrova, váznoucí na čtyřech domech patřící Václavu Štefanidesovi. Čtyři tyto domy tak zvané Nygrinovské měly svá zvláštní jména: Šultysovský po s'ratém primatoru Janu Šultysovi z Felsdorfu, Šléglavský, Za Vorlovic a kamenný dům. Poslední z nich popsán jest v aktu uschovaném pod číslem 10301 kutnohorského městského archivu do slova: »Šacunk čtyř domů ... Druhé: Dům na uhelném trhu po neboš' Jířkovi z Řásným v tomto způsobu se nachází. Síň klenutá dobrá a neporušená 6 sáhů dlouhá a 4 sáhů široká; v ní uprostřed 2 sloupy kamenné a po stranách lavice též kamenné. Šije k dvorečku též klenutá 5½ sáhu délky a 1 sáhu šířky. Item dole dvoreček okolo 3 sáhů šířky a 6 sáhů délky. Co se lochův dotýče, předně po prvních schodech jest po pravé straně jeden loch dobrý klenutý, asi pro 4 bečky vína, jehož jest délka 1½ sáhu a šířka 1½ sáhu. Item proti němu po levé straně loch jeden hrubý, suchý, klenutý a světlý délky 3½ sáhu a šířky 2 sáhův. Hlouběji po druhých schodech jeden prostranný klenutý loch, v něm u prostřed stojí 1 silný pilíř, jak ve zdech a gruntech tak i klenutí všude dobré se nachází 5 sáhů delky a 3 sáhův šířky. Zase doleji pod tím lochem 7 stupňů hlouběji 2 lochy malé z skály vytesané, kdež asi 3 bečky vína ležeti mohou. Odtud šli jsme po 2 kamenných schodech nahoru. Na schodech jsou jedny dveře železné zase též na schodech jeden sklep klenutý, suchý v prostředku kamenný okrouhlý sloup. Při kterémž sklepu jsou též železné dveře. Zeď pak v něm po levé straně škodně roztržena; podobně jest při tom sklepu salvo honore »zadní pokoj« na stole, kdežto klenutí škodně jest. Délka téhož sklepu 3½ sáhu a šířka 4 sáhův se nachází. Na hoře světnice hrubá dřevěná dobrá však bez kamen a bez oken, při ní altánek kamenný na ulici. Též světnice jak široká tak dlouhá po 4 sázích jest. Při ní kuchyně klenutá i komín dobrý. Zase skrze kuchyni komora zděná dobrá. Vejšeji zase malá světnice a skrze ni komora; při též komoře zeď po levé straně velice odchýlena jest. V kteréž komoře také zadní pokoj a poněvadž tato zeď téměř po celé straně domu velmi nebezpečná jest, pokudž časně zaopatřena nebude a se sboří, půl domu k zkáze by přijíti mohlo. Item na mazhause jedna komora, při níž opět nemálo zeď roztrhána jest. Zase 8 stupňův výšeji mazhauzek a světnička s komůrkou a zase altánek menší nad tím dolejší též kamenný. Pod křemem vazba dobrá, silná; trámy husté též zhusta někdy pod prejs polat'ováno jest, ale šindel téměř všecek sešlý. Podle uznání tesaře na celou střechu do 20000 šindele býti musí, nebo pro zlost střechy tou příčinou největší škoda na zdech a klenutí se stala a děje.

Týž dům za hotovou summu za 160 kop na roky pak za 250 kop miš. totiž závdavku 50 kop m. a ročně po 15 kopách prošacován...« Šacunk provedli Zikmund Hruška, Eliáš Podivinský, Václav Opl't tesař a Jakub Gaga zedník. Zajímavá jest také odměna, kterou čtyři tito odhadci dostali. Na rubru aktu jest jakýs účet zaznamenan a v něm 4 stejné položky, každá 3 fl. 6 gr. 1½ d., což učiní 12 fl. 25 gr.; připojených ještě 9 gr. 3 d. vyložiti dlužno as za poplatek za písařské vyhotovení.

Bylo zapotřebí vyšetřiti pokud tento popis se kryje se stavem domu nynějším a proto byla omítka otlučena v mnohých místech, aby se zjistil stav zdi a jejich věk. Příčky z nového zdíva byly zbořeny a ejhle okázal se naprostý souhlas vnitřku s popisem i co do polohy i co do výměr.

Odchytky se vyskytující vysvětlily se novější přestavbou, když se otloukla omítka a ohle-

dávalo se zdívo. Při odkrytí zdíva přišlo se na zazděná přepěkná gothická futra dveřní, která pregnantně udávala dřívější vnitřní rozdělení. Bylo tudíž prací dosti snadnou přivésti kamenný dům v dřívější jeho stav. Šťastné náhodě sluší děkovati, že velké štuky z oken i veřejí profilované, vylámané v dřívějších dobách ze zrušených příček neb hlavních zdí byly jednak hozeny do šterku v přízemí a tu nyní nalezeny, jednak užity jako material ku schodům zahradním. Tím se stalo, že všechny potřebné detaily zachovány byly.

Bude nyní naší prací vylíčiti postup prací rekonstrukčních a při tom udati, co zajímavého bylo shledáno a objeveno. Počneme s přízemím.

Po zboření komínův shledáno bylo, že jsou vesměs práce novější a že organicky v konstrukci své se stavbou nesouvisí, což bylo patrné z proražení klenby. Když se odbourávaly obě stěny komory, přišlo se na 2 štíhlé osmihranné gotické pilíře, které nesly klenutí křížové. K jednomu a to zadnímu sloupu připojen byl poprsník schodů původních, do dneška zachovaných, jenž byl částí příčky. Pod schody přišlo se na pěkně klenutou pec, která zazděna. Byla-li později zřízena či již v stavbě původní, neumíme pověděti; spíše se podobá prvému, jelikož popis z r. 1658 se o ní nezmiňuje. Při ohledávání obou pilastrů ulici nejbližších v kancelářích policejního úřadu proti sobě stojících, shledáno bylo se strany levé, hledíme-li z ulice do budovy, byla zachována přepěkně profilovaná kamenná veřej, ovšem ne celá (ana hořejší část oblouku nad hlavním vjezdem chyběla); po pravé straně zachováno futro okenní; obojí ve zdi zazděné. Šírku vjezdu i šírku oken odhadnouti bylo lze po odkrytí podlah, neboť v náhozu - šutru - přišlo se na netknuté oba patníky vjezdové, jakož i na špalety okenní. Při bourání oken, patrně novějších, bylo zjištěno, že bylo v r. 1839 podloubí zapaženo a v zapažení okna umístěna, což ostatně i Vocel potvrzuje. Byla tedy kdysi původní dispozice taková. Z podloubí utvořeného dvěma lomenými gotickými oblouky vedl hlavní vjezd do velikého celou šírku domu zabírajícího mazhausu, jehož klenutí nesly uprostřed dva sloupy. Místnost byla osvětlena dvěma velkými vedle vjezdu umístěnými okny. Byla-li jiná okna postranní mimo to, nelze dnes říci, protože proměny byly, ale těžko je konstatovati, v kterou dobu se staly. V podsíní přišlo se na staré schody vedoucí do velikého sklepa, do něhož byl ještě jiný vchod se strany zadní, pod schody do prvního patra. Schody byly hrazeny asi dvěma zapaditými, po nichž však ani stopy se nenašly.

Dále v šutru v přízemí byla nalezena sedadla, kamenné desky, která se kolkolem celého mazhausu táhla, vynikající pilastry vyjímaje; obnovena byla jen z části, pokud se materialu dostalo. Sbořením příček a přístavků v průjezdu jsou vytčeny všechny změny přízemku, kterých pohlednutím do plánek rázem se postřehnou.

Po 7 kamenných schodech vystoupíce, dojdeme ke článkovaným veřejím, jimiž projdouce ocítáme se před schody vedoucími do prvního patra. Na nejnižším odpočívadle máme před sebou nízké dveře vedoucí do komory tak nízké, že dorostlý člověk hlavou skoro stropu se dotýká. Komora tato, příčkou na dvě části rozdělena, byla spodní částí veliké klenuté místnosti, z níž byly učiněny na výšku místnosti dvě, právě zmíněná přepažená komora a hořejší dva kanceláře v I. poschodí. Ve spodní komoře zachovaly se patky a části díky sloupových, dřívějších nosičů klenbových, jak z popisu z r. 1658. patrné; sloup prostřední byl však zcela pryč, ani patka se nenašla. Že však místnost celá byla křížově sklenuta, zjištěno po otlučení omítky tím, že se našly na stěnách zjevné stopy, jak klenutí bylo připojeno. Skvostná tato místnost byla osvětlena dvěma velmi pěkně profilovanými okny se sedátky. Části profilování ve zdích byly zazděny a na jiném místě okna prolámána, poněvadž změněná dispozice místnosti vyžadovala jinakého osvětlení.

Původní vchod do síně byl vedle vchodu do kancelářů vedoucího v I. poschodí; navědčovalo tomu kus původního zazděného, pravého futra krásně profilovaného pod omítkou. Zachovalý kus sloužil pak za vzor k novému futru, jež bylo pečlivě napodobeno. Jako při této místnosti, tak skylta překvapení i místnost v průčelí do ulice, kde bývala zasedací síň. I tam bylo nalezeno, že byl zcela zachovalý, krásně článkovaný, gotický vchod zazděn a jiný více na pra-

vo prolomen; to se asi stalo z té příčiny, že dávný vchod byl příliš blízko ku zdi. Změnu vykonanou postřehneme nejlépe srovnáním starého i nového rozdělení na plánech.

Změny ve druhém poschodí se staly stržením příček proto, aby některé místnosti, které byly tmavými, učiněny byly světlými a k účelům musealním způsobitelnými. Schody na půdu poríženy nové, poněvadž dřívější strženy, byvše teprve v roce 1839 zbudovány. Při stržení příček přišlo se na 2 krbní krakovce renesanční, které svědčily o jakémsi adaptaci v 16. stol. - as za Rásného - a sloužily bezpochyby za chemickou laboratoř, již jako mincovní úředník potřeboval.

Na rozdíl od stavu původního jsou nové sochy postaveny na arkýři, jako i v průčelí tam, kde podstavce, niše a baldachýny jasně ukazovaly, že byla i socha tam myšlena, která však buď postavena nebyla, aneb chatrná jsouc, v předešlých stoletích odstraněna byla. Také postranní pole poprsníku arkýřového ozdobeny jsou prof. Kastnerem z Prahy nově modelovanými ornamenty listovými, kdežto pro pole průčelní arkýře voleny motivy figurální téhož autora, představující havíře v práci dolní. Mimo tyto práce dodal prof. Kastner modely soch veškerých, jež nejen na arkýři, ale i na štítě jsou viditelné a po řadě vyčteny, jsou to: Sv. Václav, Bonuše či Guta, Sv. Jan Křtitel, Sv. Prokop a Ladislav.

Místo prajednoduchého vchodu, kterým se dříve do kamenného domu vcházelo, dáno jest staré ostění, jež přepustil pan Antonín Relich, majitel domu kutnohorského pod č. 412 u Náměti na ozdobu musea a k zachování této starobylé památky. Toto ostění z doby Vladislavské ozdobeno jest emblemem žsmelcírův na štítě z části uraženém.

Nežli přejdeme k vypočítávání nákladů na opravu kamenného domu věnovaných, promluvíme, proč umělec, toto dílo tvořící, volil za ozdobu štítu Matku Boží s děťátkem pod stromem sedící s Adamem a Evou po obou stranách. Tentýž motiv spatřujeme jako znak hrnčírů zobrazený na klenbě chrámu Barborského v té části, která byla kol r. 1540 dokončena. Uváží-li se, že Kroupovský či kamenný dům stál na trhu hrnčírském, jest na snadě domněnka, že topická poloha vnukla umělci myšlenku, aby užil znaku hrnčírského za motiv k ozdobě domu stojícího na tržišti, které bylo výrobkům jejich umění vysazeno.

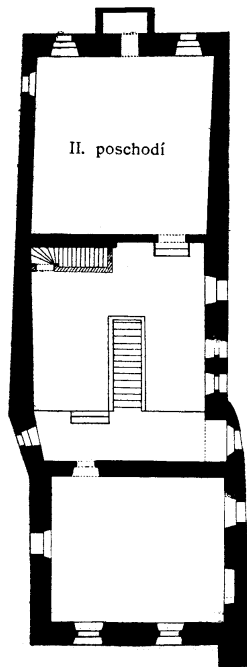
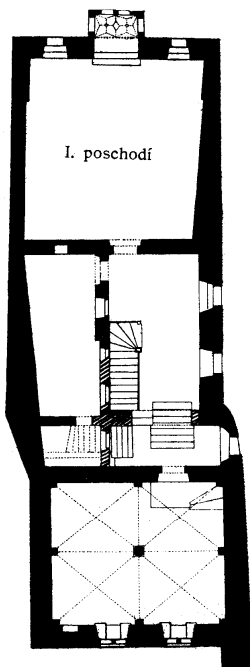
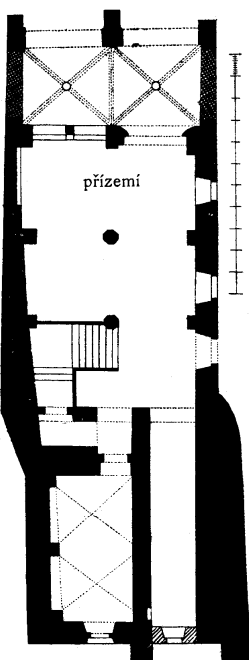
Bohužel, že se nám dosud nepodařilo zjistiti ani nejmenší zmínku o tom, kdo byl autorem projektu stavby. Poněvadž víme, že koncem XV. století v Hoře působil Matouš Rejsek při stavbě sv. Barborského kostela, naskytá se myšlenka sama sebou, že Rejsek jest stavby vedoucím Kroupovského domu, to tím více, přihlížíme-li k bohatosti výzdoby všech staveb téhož mistra, kterou i na našem domě spatřujeme. Ovšem s naprostou bezpečností nelze tak tvrditi, neboť neznáme všechny umělce, kteří působili při stavbě velechrámu sv. Barborského, z nichž některý mohl býti tvůrcem projektu. Že se hodně mistrů kamenických v Hoře vystřídalo, jest na bíledni, uváží-li se krátký obyčejně věk kameníků.

Ze zkušenosti získané při jiných domech kutnohorských vyplývá, že domy nesly jméno po jich budovateli aneb dlouholetém držiteli, pročez by poukazovalo, že jméno »dům Kroupovský« pochází od jednoho z Kroupů, buď od Prokopa, jenž zemřel kol r. 1520, aneb od jeho tchána Mikuláše, jenž zesnul r. 1485. Oba muži svého času proslulí, byli vynikajícími členy obce Hornické, zasedající po dlouhá léta v radách a úřadech. Oba byli dost bohatí, najmě Prokop, který býval i královským hofmistrem horním, úřad to velmi výnosný.

Celkový náklad na obnovení domu obnáší dle laskavého sdělení p. restauratora Ludvíka Láblera okrouhle 52.000 K, v kteréžto summě jest obsažena i cena modelů, jež provedl s nevšední dovedností c. k. profesor umělecko-průmyslové školy v Praze, Jan Kastner.

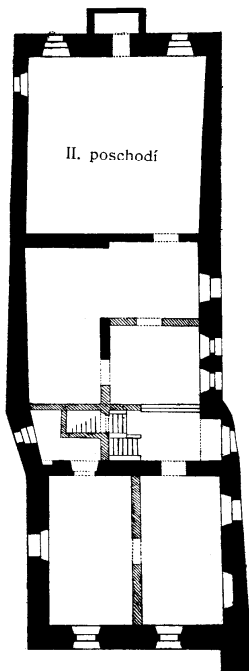
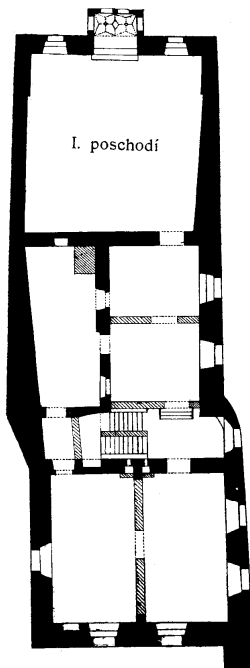
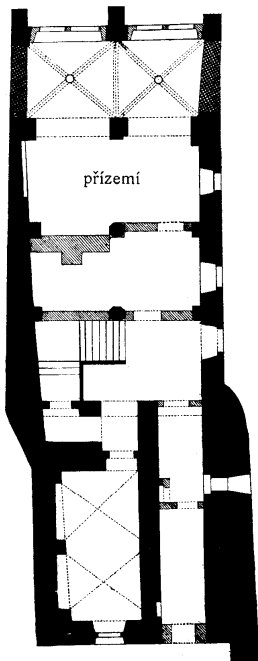
Na úhradu nákladu, máje zření jednak k čistě kulturnímu účelu, jemuž bude opravená budova - za městské museum - sloužiti, jednak, aby tak důležité umělecké dílo bylo zachováno, věnoval sl. zemský výbor království Českého 4000 K z prostředků země po návrhu přisedícího JUDra. Eppingera.

Stav po rekonstrukci.

KAMENNÝ DŮM

Stav před rekonstrukcí.

Kamenný dům před restaurací.

Kamenný dům po restauraci.

Název: Kamenný dům v Kutné Hoře
Autor: Otakar Hejnic
Vydal: Vydavatelství a nakladatelství Martin Bartoš (Kutná)
17. listopadu 97, 284 01 Kutná Hora (kuttna@seznam.cz)
Vydání druhé **Kutná Hora 2009**

ISBN 978-80-86406-52-7